

کاهش نرخ 12 درصدی کودک همسری در کشور

24 خرداد 1402

چند سالی بود ، نرخ [کودک همسری](#) در کشور روندی افزایشی داشت تا اینکه بر اساس آخرین آمارهای موجود، حالا با کاهش 12 درصدی این آسیب اجتماعی در سال 1401 مواجه شده‌ایم، این آمار تا اندازه‌ای در حوزه آسیب‌های اجتماعی کشور خوشحال‌کننده است ، معاون امور زنان و خانواده رئیس جمهوری هم چندی پیش نسبت به آن واکنش نشان داده و اظهار امیدواری کرد ، شرایط فرهنگی آن مناطق که دارای کودک همسری هستند، بهتر شود. دکتر خزعلی‌گفته که برخی سایت‌های زرد مطرح کردند ۹ ماهه اول سال گذشته افزایش کودک همسری داشتیم درحالی که در ۹ ماهه اول سال گذشته شاهد ۲۰ درصد کاهش کودک همسری در قیاس با مدت مشابه سال ۱۴۰۰ بودیم. در کل سال گذشته شاهد ۱۲ درصد کاهش کودک همسری بودیم و این حرکت خوبی است و نوید خوبی به ما می‌دهد، کودک همسری عمده‌تأ مسأله فرهنگی است، البته ممکن است مسأله اقتصادی هم نقش داشته باشد اما عمده‌تأ فرهنگی است و باید در این راستا کار فرهنگی انجام شود.

از سویی دیگر بحثی که در حوزه کاهش کودک همسری مطرح می‌شود، موضوع سرشماری است که می‌تواند با ارائه داده‌های درست در هر منطقه‌ای موجب برنامه‌ریزی‌های دقیق شود، این در حالی است که سرشماری سال ۹۵ به عنوان آخرین سرشماری کشوری ارائه شده است و نیاز است تا به‌روز شود، نه تنها در این حوزه بلکه در سایر حوزه‌ها بویژه آسیب‌های اجتماعی سرشماری دقیق در سطح کشور امری الزامی است. از آنجا که برنامه بلند مدت فرهنگی طبیعتاً دیر جواب می‌دهد باید در کنار به‌روز شدن آمارها در خصوص بودجه‌ها و بحث اقتصادی این مقوله نیز، حرکت‌های سریع‌تری انجام پذیرد.

ارائه راهکارهایی برای ابعاد مختلف فقر در حوزه کودک همسری

با نگاهی دیگر به مقوله ازدواج در کشور به یک دوگانگی برمی‌خوریم، تمایل نداشتن گروه بزرگی از جوانانی که در سن ازدواج هستند به ازدواج یک سویه مهم ماجراست که از این منظر، دکتر فهیمه نظری، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه نیز در گفت و گو با «ایران» معتقد است که این مسائل نیاز به بررسی دارند. او درباره کاهش آمار کودک همسری در کشور می‌گوید: کودک همسری به هر دلیلی در برخی مناطق کشور وجود دارد، منتها اول باید دید به چه ازدواج‌هایی «کودک همسری» گفته می‌شود. در سال‌های دور دختران با 9 سال سن قمری می‌توانستند ازدواج کنند، جلوتر که آمدیم 13 ساله‌ها و کمتر از آن در سن ازدواج نبودند اما حالا که دسته‌ای از جوانان باید ازدواج کنند راضی به این امر نیستند، همچنان در سنین زیر 13 ساله و حتی کمتر از آن ازدواج رخ می‌دهد و ما با یک دوگانگی روبه‌رو هستیم. به اعتقاد کارشناسان و متخصصان حوزه [خانواده](#)، ازدواج در سنین پایین می‌تواند آسیب‌های زیادی به فرد وارد کند که تا سال‌های سال هم گریبانگیر او باشد اما برای هر دو بعد فقر فرهنگی و اقتصادی راهکارهایی وجود دارد، به این مسأله نظری اشاره کرده و می‌گوید: «یک جاهایی ممکن است ازدواج‌هایی ثبت رسمی نشوند و با خواندن صیغه دختر را به عقد مردی درآورند، در این صورت او از

برخورداری حقوق کودک خارج خواهد شد و این راهی است که بسیاری از والدینی که کودکان خود را به ازدواج وا می‌دارند برای دور زدن قانون به آن مبادرت می‌کنند. در واقع در بسیاری مواقع قانون وجود دارد اما آن چنان که باید و شاید حمایت‌کننده نیست، اگر قانونی نگاشته می‌شود، باید زمینه اجرا و نظارت آن هم وجود داشته باشد و به قولی نتوان آن را دور زد. در چنین ازدواج‌هایی به ظاهر مشکل قانونی وجود ندارد اما این، دور زدن قانون است و لاغیر. در حوزه قانون، نظارت و اعمال جریمه هم می‌تواند به عنوان یک بازدارنده قوی عمل کند. به عنوان نمونه می‌توان برای چنین مواردی در رده‌های سنی مختلف کودکی یک رقم متفاوت تعیین کرد، مثلاً برای پدری که کودک زیر 13 ساله‌اش را وادار به چنین ازدواجی می‌کند، یک رقم مشخص و دیگری که کودک زیر 11 ساله دارد، رقمی بالاتر جریمه در نظر گرفت. همچنین در این راستا علاوه بر پدر، عاقد، معرف و اشخاص دیگری که در رخ دادن کودک همسری دخیل هستند باید، هر یک به ترتیبی جریمه شوند.»

همان طور که بیان شد، در خصوص تعدد کودک همسری آمارهای رسمی دقیق وجود ندارد، با این همه نهادهای زیربسط در حل مسأله و به واقع کاهش آمارهای کودک همسری بیش از آنچه که امسال رخ داده، می‌توانند طبق صحبت‌های معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده مؤثر باشند. این جامعه شناس و استاد دانشگاه، با بیان اینکه مادام که این ازدواج‌ها فراوانی داشته باشند، آسیب‌ها هم وجود خواهند داشت، راه‌حلهایی در این حوزه دارد: «حتماً باید به شکل قانونی ازدواج صورت بگیرد، قوانین در این حوزه باید تقویت و اجرایی شوند، همچنین نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز باید در استان‌ها اقدامات فرهنگی داشته باشند تا والدین آگاه شوند. در بسیاری از مناطق در کشور ما، از دیرباز پسر ارزشمندتر از دختر است، به سختی می‌توان چنین نگاهی را تغییر داد، اما با کار فرهنگی به تدریج می‌توان اقدامات مثبتی داشت. بار مسئولیت رسانه‌ها در این امر بسیار سنگین است. شاید رسانه ملی نتواند در مناطق بومی تأثیر داشته باشد، ولی شبکه‌های محلی، آن جی اوها و سازمان‌های خیریه خصوصی یا سازمان بهزیستی و آموزش و پرورش می‌توانند گام‌های فرهنگی خوبی بردارند. در عین حال والدین هم باید بدانند فرزندان‌شان، نیاز به آرامش، احساس امنیت، آموزش و خدمات بهداشتی دارند. مثلاً در حوزه آموزش، مابه ازای افزایش سن، تحصیل دختران نیز افزایش می‌یابد. دختری که حتی تا سطح دیپلم درس خوانده در بالا رفتن سطح فرهنگی یک خانواده مؤثر است.»

لزوم حضور مددکاران اجتماعی و روان‌شناسان

گفتنی است در کنار تمامی مسائل، آموزش مهارت‌های زندگی است که برای ازدواج امری ضروری دانسته می‌شود، تا جایی که نظری آن را در کنار تحصیلات، حیاتی می‌داند و تأکید می‌کند که در کنار تحصیل، مهارت‌های زندگی هم از سنین کودکی باید آموزش داده شود. حضور مددکاران اجتماعی و روان‌شناسان نیز البته به صورت مستمر به آهستگی و پیوستگی اثرات خوبی را در سال‌های بعدی در مناطقی که آمار کودک همسری در آنها بالاست، خواهد گذاشت تا در نهایت مردم ساکن در این محلات به نقطه‌ای برسند که هنگام ازدواج فرزندان حتماً با این افراد مشورت کنند. از سویی بیش از رسانه‌های رسمی فضای مجازی به آن بیشتر می‌پردازد در حالی که این موضوع در مناطق مختلف ابعاد متفاوتی دارد و [سن ازدواج](#) در تمام مناطق کشور یکسان نیست و آگاهی‌های عمومی و روش‌های پیشگیری از آسیب‌ها باید در مناطق محروم افزایش پیدا کند و این همان امری است که می‌تواند در کاهش آمار بسیار کمک‌کننده باشد.

****مهسا قوی قلب**